

**Zrównoważony rozwój
– na tropach mitu.
Uwarunkowania globalizacyjne.**

Część II

Andrzej F. Bocian

Analizuję zrównoważony rozwój z trzech punktów widzenia:

- **gospodarki (wzrost PKB),**
- **rozwoju społecznego (HDI),**
- **przyrody (ochrona środowiska naturalnego).**

Ostatnie 50 lat przyniosło widoczne efekty jedynie w zakresie działań ekologicznych.

Dwa pytania

Czy zrównoważony wzrost w obszarze gospodarki przy równoczesnym zrównoważonym rozwoju społecznym jest w ogóle możliwy?

A może idea zrównoważonego rozwoju jest jedynie pięknym mitem, który społeczność światowa zafundowała sobie po czterech wiekach grabieży kolonialnych i dwóch wojnach światowych ?

Uwarunkowania teoretyczne i praktyczne

Spojrzenie na ideę zrównoważonego rozwoju, której realizacja uwarunkowana jest intensywnymi działaniami regulacyjnymi, poprzez filtr teorii ekonomii (w całym jej dotychczasowym dorobku od A.Smitha, K.Marksa, J.Keynesa, A.Hayeka, M.Friedmana) oraz historię gospodarki światowej skłania do stwierdzenia, że więcej szans na sukces mają działania oparte na rynku niż interwencjonizmie.

Idea zrównoważonego rozwoju gospodarczego najczęściej jest kojarzona z raportami Klubu Rzymskiego. Dzięki opracowaniu tych raportów zainicjowana została debata na temat losów i perspektyw świata oraz zwrócona została uwaga na konieczność bieżącej dbałości o warunki do życia przyszłych pokoleń.

Definicja Komisji Brundtlanda dotycząca istoty trwałego i zrównoważonego rozwoju, która jest najchętniej przytaczana, stwierdza, że: „jest to taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie.”

W pierwszym raporcie Klubu Rzymskiego z 1973 r. *Granice wzrostu* (D.H. Meadows, D.L. Meadows, J.Randers, W.W. Behrens) zaprezentowano konsekwencje kontynuacji dotychczasowych trendów wzrostu ludności i produkcji, uprzemysłowienia, zanieczyszczenia środowiska, produkcji żywności i wyczerpywania się zasobów naturalnych na ziemi. Według autorów tego raportu kontynuacja zaobserwowanych trendów miała doprowadzić w perspektywie 100 lat do załamania gospodarki światowej.

W kolejnym raporcie (z 1977 r.) *Ludzkość w punkcie zwrotnym* (M.Mesarović, E. Pestel) pokazano perspektywę rozwoju ludzkości w horyzoncie pięćdziesięcioletnim, skupiając uwagę na:

- deficycie żywności, w kontekście nadmiernego wzrostu ludności,**
- kryzysie energetyczno-surowcowym.**

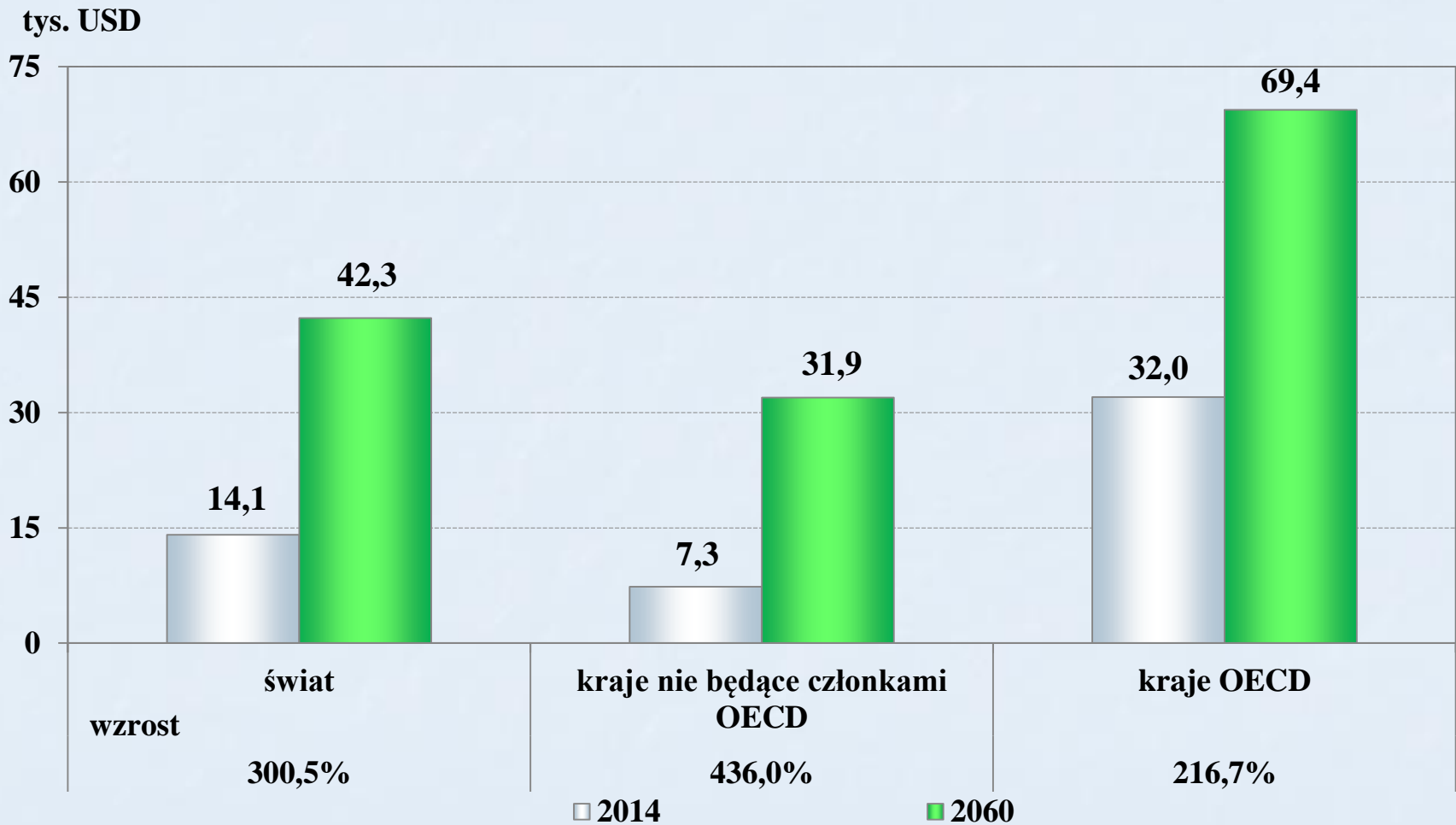
W raporcie Przekraczanie granic. Globalne załamanie czy bezpieczna przyszłość? z 1995 r. (D.H. Meadows, D.L. Meadows, J.Randers) opracowano kilka hipotetycznych scenariuszy rozwoju świata do 2100 r. Korzystając z modelu matematycznego zbudowano scenariusze pokazujące alternatywne ścieżki rozwoju gospodarki światowej. Prace te uświadomiły społeczności światowej konieczność zajęcia się problemem regulacji rozmiarów produkcji, ochrony środowiska naturalnego, czy też kontroli liczby urodzeń.

W 2012 r. Jorgen Randers (norweski uczyony zajmujący się zagadnieniami klimatu i przyszłości opublikował raport: *2052 – A Global Forecast for the Next Forty Years* , w którym zadał pytania:

- Czy koniec niekontrolowanego kapitalizmu?
- Czy koniec ekonomicznego wzrostu?
- Czy koniec spowolnionej demokracji?
- Czy koniec międzygeneracyjnej harmonii?
- Czy koniec stabilnego klimatu?

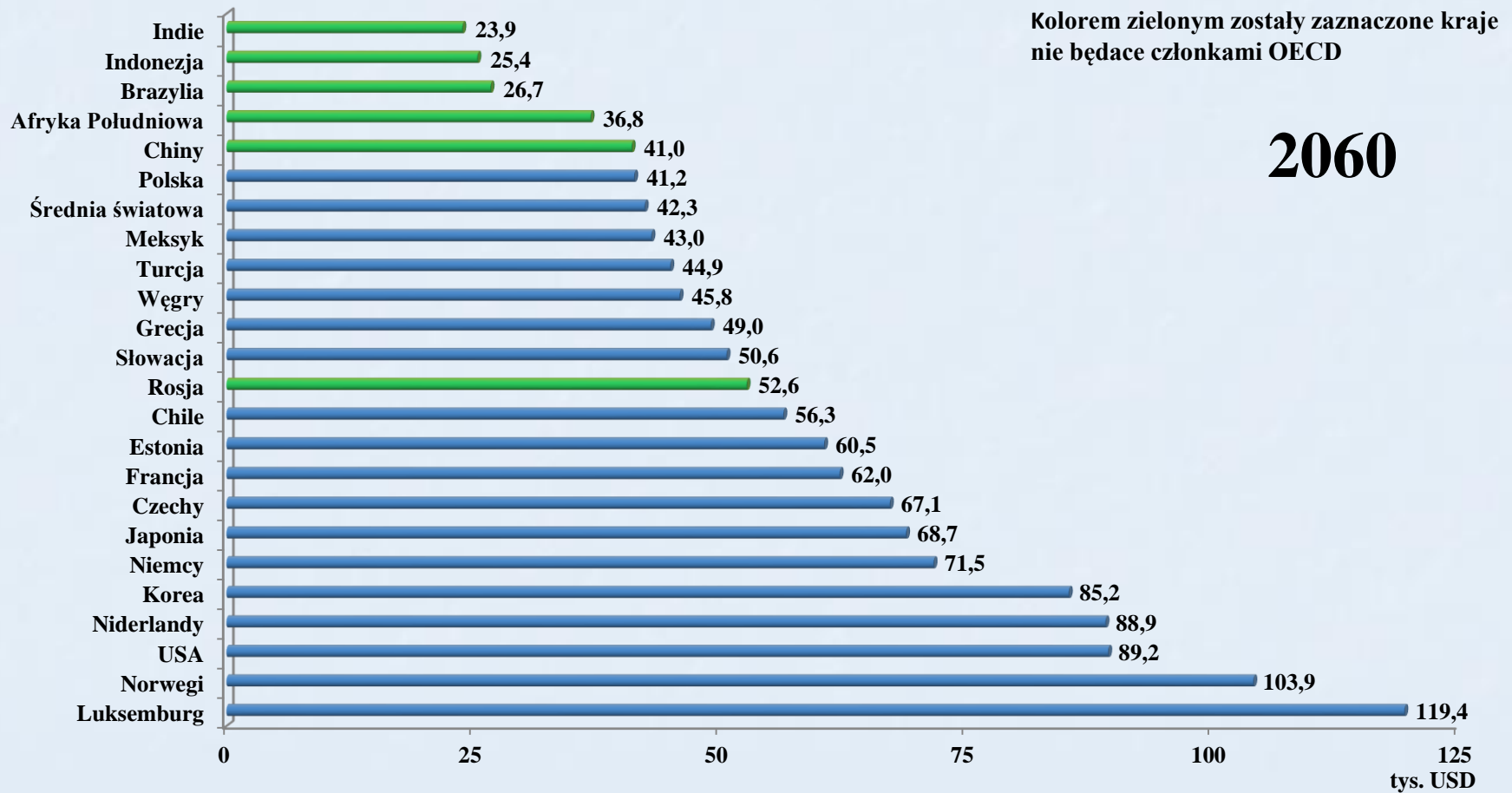
W 2052r. PKB na osobę w tys. USD: USA-73,0 Chiny-56,0 OECD (bez USA)-63,0.

PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej 2005 r. (w USD) w 2014 r. i 2060 r.

Źródło: OECD, *Economic Outlook No 95* - May 2014 - Long-term baseline projections

PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej 2005 r. (w USD) w wybranych krajach w 2060 r.

Źródło: OECD, *Economic Outlook No 95* - May 2014 - Long-term baseline projections

Światowa Komisja Środowiska i Rozwoju ONZ opracowała w 1987 r. raport zatytułowany *Nasza wspólna przyszłość*, w którym wskazano na konieczność świadomego kształtowania relacji pomiędzy wzrostem gospodarczym, a troską o stan środowiska naturalnego i zdrowie człowieka.

Wyartykułowane w tym raporcie trzy problemy pojmowane w skali globalnej: ochrona środowiska naturalnego, rozwój społeczny oraz wzrost gospodarczy, korzyści z którego powinny być sprawiedliwie dzielone – wyznaczyły sposób myślenia właściwy dla współczesnej cywilizacji.

Teoria trwałego i zrównoważonego rozwoju sformułowana została na gruncie ekonomii normatywnej. Teoria ta jest przede wszystkim rozwijana w kręgu ekonomii ekologicznej, co wyjaśnia dlaczego cele ekologiczne, związane z ochroną środowiska są najczęściej wymieniane i kwantyfikowane w ramach teorii trwałego i zrównoważonego rozwoju, a następnie równie uważnie monitorowane.

Dążenie do osiągnięcia trwałego i zrównoważonego rozwoju musi opierać się na polityce interwencjonizmu gospodarczego, podczas gdy globalizacja jest wytworem rynku i warunkuje ją swobodny przepływ towarów, usług i kapitałów.

Globalizacja gospodarki

jest procesem związanym z tworzeniem sieci ścisłych powiązań i współzależności między krajami i regionami – zarówno w sferze gospodarczej, jak i w sferze technologicznej i kulturowej, ale przede wszystkim - w obszarze relacji finansowych i handlowych.

Powiązania te tworzą się na bazie lawinowo rosnących swobodnych przepływów dóbr i usług, kapitału rzeczowego i kapitału finansowego, ale także kapitału ludzkiego.

Wśród przesłanek umożliwiających globalizację warto wymienić:

- powszechną liberalizację wymiany handlowej (z pewnymi wyjątkami dotyczącymi krajów o systemach totalitarnych),
- znaczną - a w wielu wypadkach całkowitą - deregulację rynków finansowych,
- burzliwy rozwój nowych technologii informatycznych, głównie Internetu, który umożliwia nie tylko błyskawiczny dostęp do informacji, ale też szybki przesył informacji,
- rewolucję naukowo-technologiczną, która zapewnia stałą innowacyjność nie tylko w łączności, ale też w procesach wytwórczych i w kreacji produktowej,
- rozwój różnych form transportu, co często powiązane jest ze znacznym skracaniem czasu przemieszczania się w przestrzeni ludzi i towarów,
- przemiany ustrojowe w Europie Środkowo-Wschodniej i zmiany systemu gospodarczego na tym obszarze.

Papież Franciszek w swych lekcjach głosi:

- globalny kapitalizm jako system jest nie do utrzymania,**
- kapitał nie może być idolem kierującym wyborami człowieka, a chciwość gdy rządzi systemem społecznym i gospodarczym skazuje człowieka na zatracenie,**
- ziemia, dach nad głową i praca są świętymi prawami człowieka i trzeba o nie walczyć.**

Encyklika „Laudato si” („zielona encyklika”, „ekologia integralna”)

Papież Franciszek upomina polityków, korporacje, organizacje międzynarodowe, społeczeństwa – by porzuciły konsumpcyjny styl życia.

Troska o wspólny dom powinna być dominującą ideą współczesnego świata.

„Nie jesteśmy Bogiem. Ziemia istniała wcześniej niż my i została nam dana.” [67]

Encyklika „Laudato si” :

„Finanse tłumią ekonomię realną. Nie wyciągnęliśmy wniosku z globalnego kryzysu finansowego i bardzo powoli pobieramy naukę z degradacji środowiska naturalnego.” [109]

„Kryzys finansowy lat 2007-2008 był okazją do rozwijania nowej, bardziej wrażliwej na zasady etyczne ekonomii oraz nowych regulacji spekulacyjnej działalności finansowej i wirtualnego bogactwa.” [189]

W 2015 roku ONZ „rozlicza” Milenijne Cele Rozwoju(MCR).

Uznano, że MCR stanowiły „najbardziej udany ruch walki z biedą w całej historii”, choć tylko część założeń udało się osiągnąć.

**Liczba ludzi z dochodem poniżej 1,25USD
1990 – 1,900 mld, 2015- 0,840 mld**

W 2015 roku MCR zostaną zastąpione przez Cele Zrównoważonego Rozwoju. Sformułowano 17 celów dotyczących promocji zrównoważonego wzrostu gospodarczego i godziwej pracy, redukcji nierówności oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym. Zostanie określonych 169 celów mierzalnych.

T.Piketty krytyk współczesnego modelu kapitalizmu ery globalizacyjnej.

w książce „Kapitał XXI wieku” twierdzi, że

$$r > g$$

- **Wzrastają nierówności, bo dochody z kapitału rosną szybciej niż dochody z pracy.**
- **Należy zwiększyć interwencję rządu i opodatkować dochody z kapitału.**

- **Książka T.Piketty dostarcza „paliwa” populistom**
- **Wzrost redystrybucji to większa władza polityków**
- **Barber głosi natomiast : oddajcie władzę burmistrzom**
- **Romer widzi przyszłość świata w rozwoju miast**

Christine Lagarde (MFW) w swoich wystąpieniach przeprowadza radykalną krytykę współczesnego kapitalizmu.

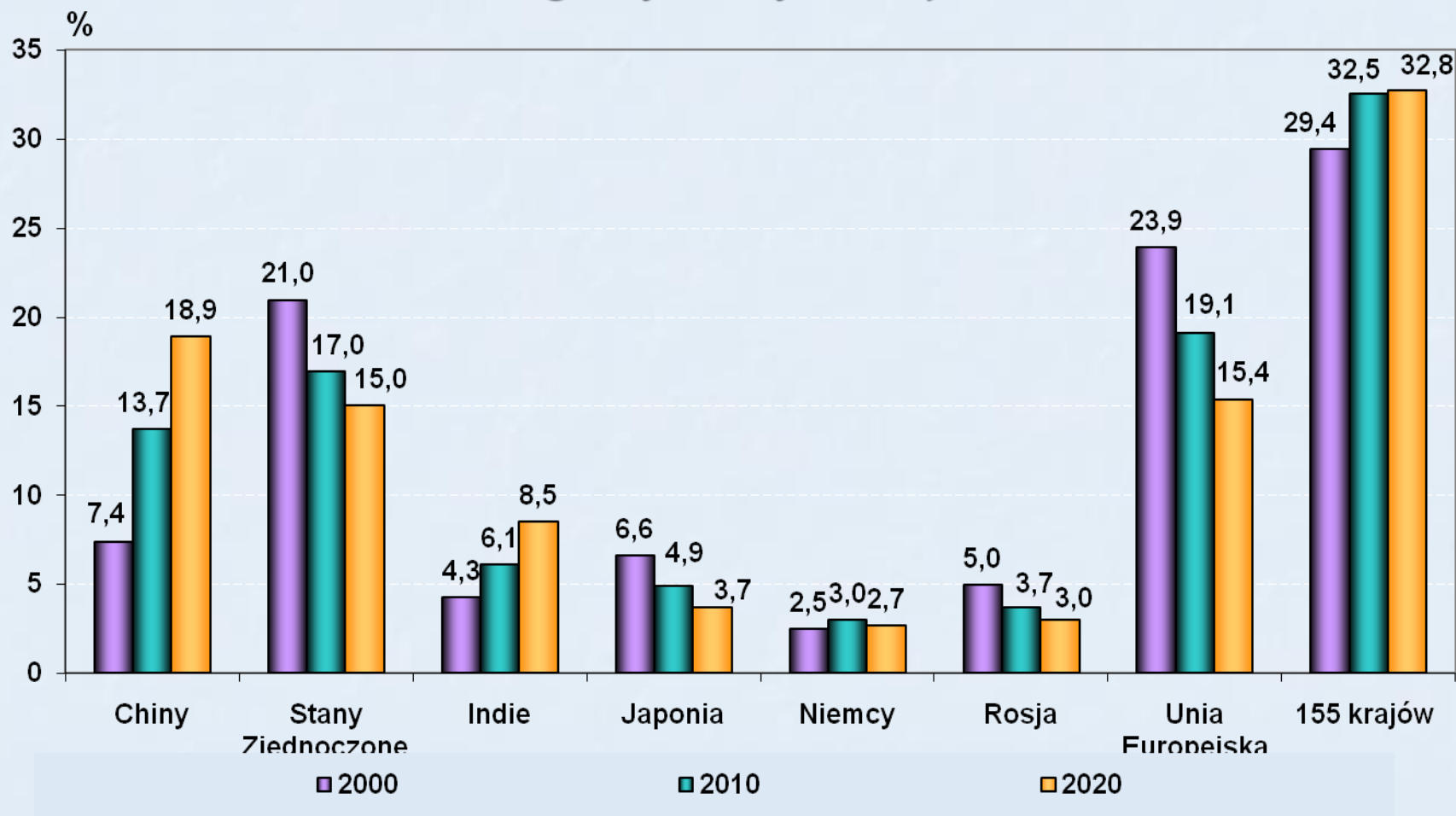
Ostatnie 30 lat doprowadziło do ogromnego wzrostu bogactwa i władzy kapitału finansowego

Sektor finansowy musi służyć gospodarce, musi się nauczyć swojej właściwej misji.

Wzrost gospodarczy nie jest najważniejszy, wszyscy ludzie muszą korzystać z dobrobytu.

Nadmierne różnice psują społeczeństwo.

Udział wybranych krajów w światowym PKB według siły nabywczej w %

Źródło: International Monetary Fund, *World Economic Outlook Database*, April 2015.

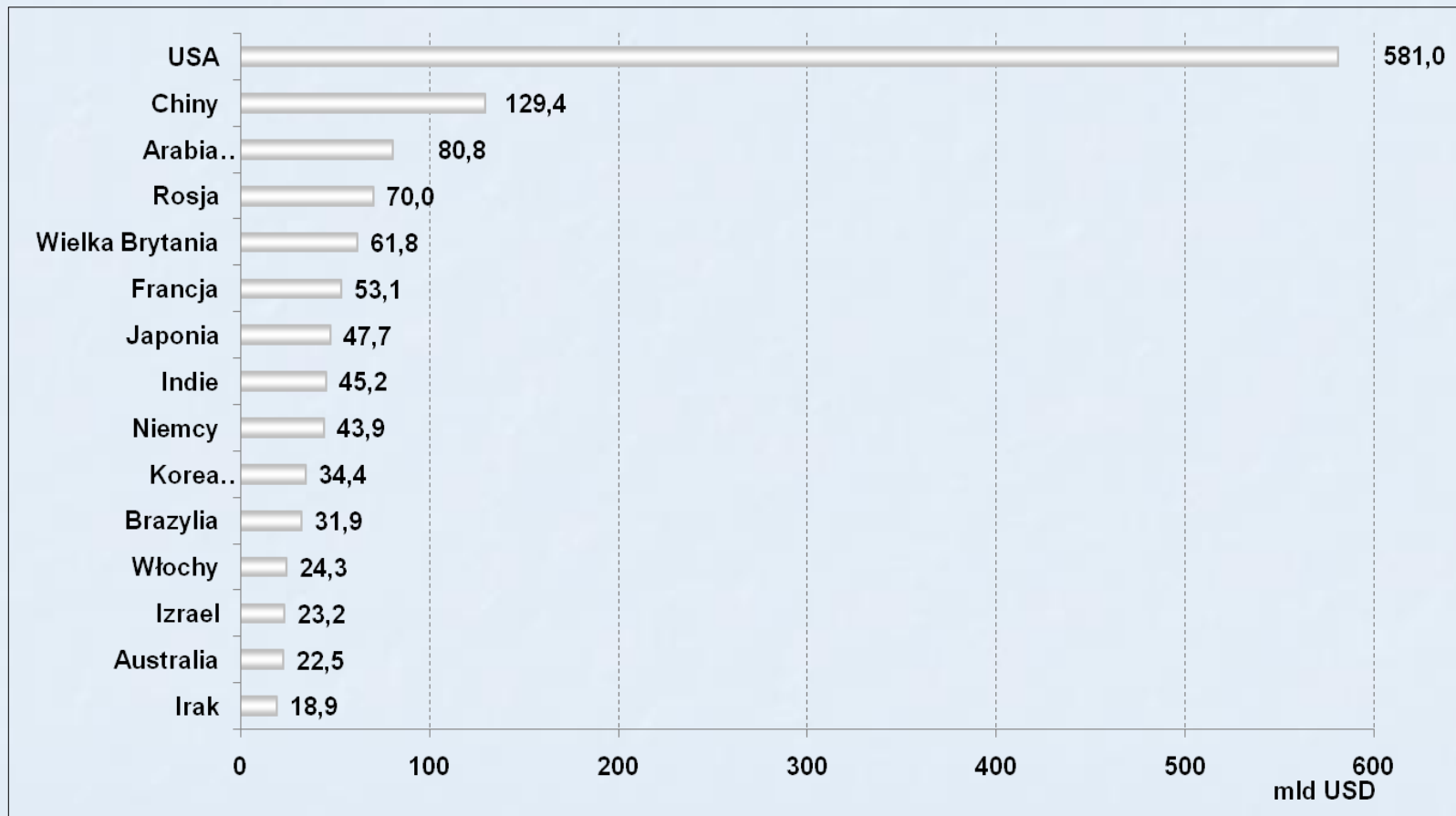
Dynamika PKB w krajach wytwarzających łącznie ponad 70% światowego PKB (poprzedni rok = 100)

Wyszczególnienie	2000	2000	2004	2008	2012	2016	2020	2020	
	udział w światowym PKB w %	tempo zmian w %						udział w światowym PKB w %	
Świat (189 krajów)	100,00	4,8	5,4	3,1	3,4	3,8	4,0	100,00	.
Chiny	7,36	8,4	10,1	9,6	7,8	6,3	6,3	18,89	↗
Stany Zjednoczone	20,97	4,1	3,8	-0,3	2,3	3,1	2,0	15,05	↘
Indie	4,28	4,0	7,8	3,9	5,1	7,5	7,8	8,50	↗
Japonia	6,60	2,3	2,4	-1,0	1,8	1,2	0,7	3,70	↘
Niemcy	4,95	3,2	0,7	0,8	0,6	1,7	1,3	3,01	↘
Indonezja	1,96	5,0	5,0	7,4	6,0	5,5	6,0	2,78	↗
Brazylia	3,23	4,4	5,7	5,0	1,8	1,0	2,5	2,66	↘
Rosja	3,12	10,0	7,2	5,2	3,4	-1,1	1,5	2,66	↘
Wielka Brytania	3,11	3,8	2,5	-0,3	0,7	2,3	2,1	2,17	↘
Francja	3,42	3,9	2,8	0,2	0,3	1,5	1,9	2,11	↘
Meksyk	2,47	5,3	4,3	1,4	4,0	3,3	3,8	1,96	↘
Włochy	3,32	3,7	1,6	-1,1	-2,8	1,1	1,0	1,68	↘
Kanada	1,85	5,1	3,1	1,2	1,9	2,0	1,9	1,33	↘
Hiszpania	1,99	5,1	3,2	1,1	-2,1	2,0	1,7	1,30	↘
Polska	0,90	4,3	5,1	3,9	1,8	3,5	3,6	0,87	↘
Czechy	0,35	4,3	4,9	2,7	-0,8	2,7	2,2	0,27	

Uwaga: Kolejność krajów według udziału w światowym PKB w 2020 r.

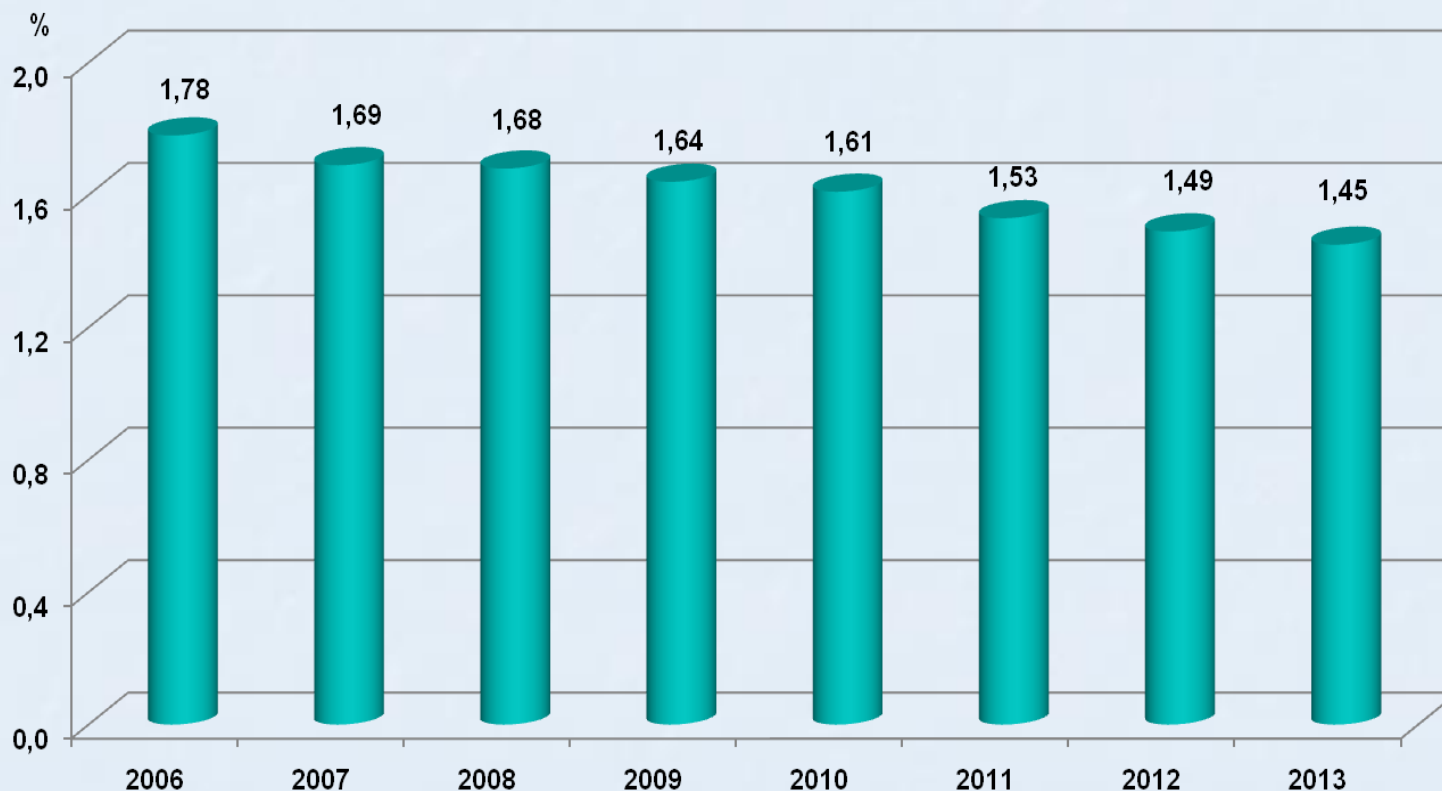
Źródło: International Monetary Fund, *World Economic Outlook Database*, April 2015.

Ranking państw wydających najwięcej na zbrojenia w 2014 r. (mld USD)

Źródło: D.P. Jankowski, *Zwiększenie wydatków zbrojeniowych może przełożyć się na wzrost gospodarczy*, Obserwator finansowy. pl, 9 kwietnia 2015 r.

Wydatki obronne państw Unii Europejskiej; udział w PKB w %

Źródło: D.P. Jankowski, *Zwiększenie wydatków zbrojeniowych może przełożyć się na wzrost gospodarczy*, Obserwator finansowy. pl, 9 kwietnia 2015 r.

Polityka gospodarcza bieżącego okresu, staje wobec niezwykle dylematów decyzyjnych, od których rozwiązania zależy powodzenie nie tylko gospodarek narodowych poszczególnych krajów, ale też wzrost i rozwój gospodarki światowej. Problemy wynikają między innymi z:

- **nieskutecznie wygaszonych w wielu krajach zjawisk kryzysowych lat 2007-2009,**
- **notowanych dosyć powszechnie na świecie problemów z długiem publicznym i deficytem budżetowym,**
- **biedy i głodu w krajach Afryki i Azji,**
- **wysokiego bezrobocia, zwłaszcza wśród ludzi młodych,**
- **niewypłacalności Grecji oraz trudnej sytuacji we Włoszech, Hiszpanii i Portugalii,**
- **wojnie na Ukrainie oraz działań zbrojnych Państwa Islamskiego,**
- **spirali zbrojeń (Europa, Azja),**
- **kataklizmów przyrodniczych w różnych częściach świata.**

Dług publiczny jako procent PKB w wybranych krajach w latach 2000-2020

Wyszczególnienie	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2020	2014	2020
												zmiana w pkt.proc. w stosunku do	
	%											2000	2014
Japonia (1)	143,8	164,0	180,7	186,0	191,8	216,0	236,8	246,4	247,0	249,5	251,6	102,6	5,2
Grecja (2)	99,5	98,1	94,9	102,9	108,8	145,7	156,5	177,2	162,4	142,1	124,2	77,7	-52,9
Włochy (5)	105,1	101,9	100,0	102,5	102,3	115,3	123,2	132,1	132,9	128,7	122,4	27,0	-9,7
Irlandia (9)	36,3	30,7	28,3	23,8	42,6	87,4	121,7	109,5	104,9	97,2	89,7	73,2	-19,8
Stany Zjednoczone (14)	53,0	55,4	65,5	63,6	72,8	94,8	102,4	104,8	104,9	103,6	104,3	51,8	-0,4
Hiszpania(19)	58,0	51,3	45,3	38,9	39,4	60,1	84,4	97,7	100,1	99,4	96,4	39,7	-1,3
Wielka Brytania (22)	39,1	35,9	40,2	42,5	51,8	76,4	85,8	89,5	91,7	88,9	83,2	50,5	-6,3
Chorwacja (30)	.	35,1	38,3	36,1	36,0	52,8	64,4	80,9	87,2	87,3	86,0	45,8	5,1
Węgry (31)	54,8	54,9	58,7	64,9	71,9	80,9	78,5	76,9	74,7	73,2	71,8	22,1	-5,1
Niemcy (38)	58,7	59,2	64,6	66,3	64,9	80,3	79,0	73,1	66,6	61,6	56,9	14,4	-16,3
Indie (49)	73,6	82,9	83,3	77,1	74,5	67,5	67,5	65,0	63,3	61,4	59,2	-8,7	-5,8
Słowacja (68)	49,6	42,8	40,6	30,7	28,2	41,1	52,1	54,0	54,0	52,6	50,6	4,4	-3,4
Polska (76)	36,8	42,1	45,6	47,5	47,0	53,6	54,4	48,8	49,2	48,1	45,8	12,0	-3,0
Czechy (94)	17,0	26,0	27,7	27,0	27,5	36,8	43,9	41,6	42,0	40,9	39,8	24,6	-1,8
Chiny (96)	37,4	37,7	35,2	31,5	31,7	36,6	37,3	41,1	46,2	49,2	49,8	3,6	8,7
Estonia (174)	5,1	5,7	5,0	4,4	4,5	6,5	9,7	9,7	10,0	9,5	9,0	4,6	-0,6

Uwaga: dane sortowane malejąco wg 2014 r.

W nawiasach po nazwie kraju jego miejsce na liście krajów ułożonej wg malejącej relacji długu do PKB.

Źródło: International Monetary Fund, *World Economic Outlook Database*, April 2015.

Dług publiczny przypadający na jednego mieszkańca w wybranych krajach

Wyszczególnienie	2004	2009	2014	2004	2014	2014
	tys. USD			Polska=1,0		2004=100
wybrane kraje						
Japonia (1)	59,3	76,3	98,4	19,8	12,3	165,9
Włochy (5)	31,3	39,6	39,4	10,4	4,9	125,9
Irlandia (9)	13,9	28,4	57,5	4,6	7,2	413,7
Stany Zjednoczone (14)	13,8	20,7	42,4	4,6	5,3	307,2
Grecja (2)	20,3	34,3	29,2	6,8	3,7	143,8
Wielka Brytania (22)	14,0	20,7	39,3	4,7	4,9	280,7
Niemcy (38)	21,9	28,9	34,2	7,3	4,3	156,2
Hiszpania (19)	11,5	14,6	22,8	3,8	2,9	198,3
EU-9						
Węgry (31)	5,7	10,4	11,6	1,9	1,5	203,5
Słowenia (27)	4,2	6,3	9,6	1,4	1,2	228,6
Chorwacja (30)	3,9	6,6	9,4	1,3	1,2	241,0
Czechy (94)	3,2	5,9	10,5	1,1	1,3	328,1
Słowacja (68)	3,1	5,1	8,9	1,0	1,1	287,1
Polska (76)	3,0	5,5	8,0	1,0	1,0	266,7
Łotwa (106)	0,8	3,3	5,8	0,3	0,7	725,0
Litwa (107)	1,3	2,5	5,1	0,4	0,6	392,3
Estonia (174)	0,5	0,9	1,8	0,2	0,2	360,0
kraje BRIC						
Brazylia (48)	2,5	4,6	7,9	0,8	1,0	316,0
Rosja (163)	0,9	0,7	1,4	0,3	0,2	155,6
Chiny (96)	0,4	0,6	1,2	0,1	0,2	300,0
Indie (49)	0,4	0,6	1,0	0,1	0,1	250,0

* wszystkie dane sortowane malejąco wg danych dla 2014 r.

Uwaga : w nawiasach po nazwie kraju jest numer na liście krajów o największej relacji długu do PKB w 2014r. (wg MFW)

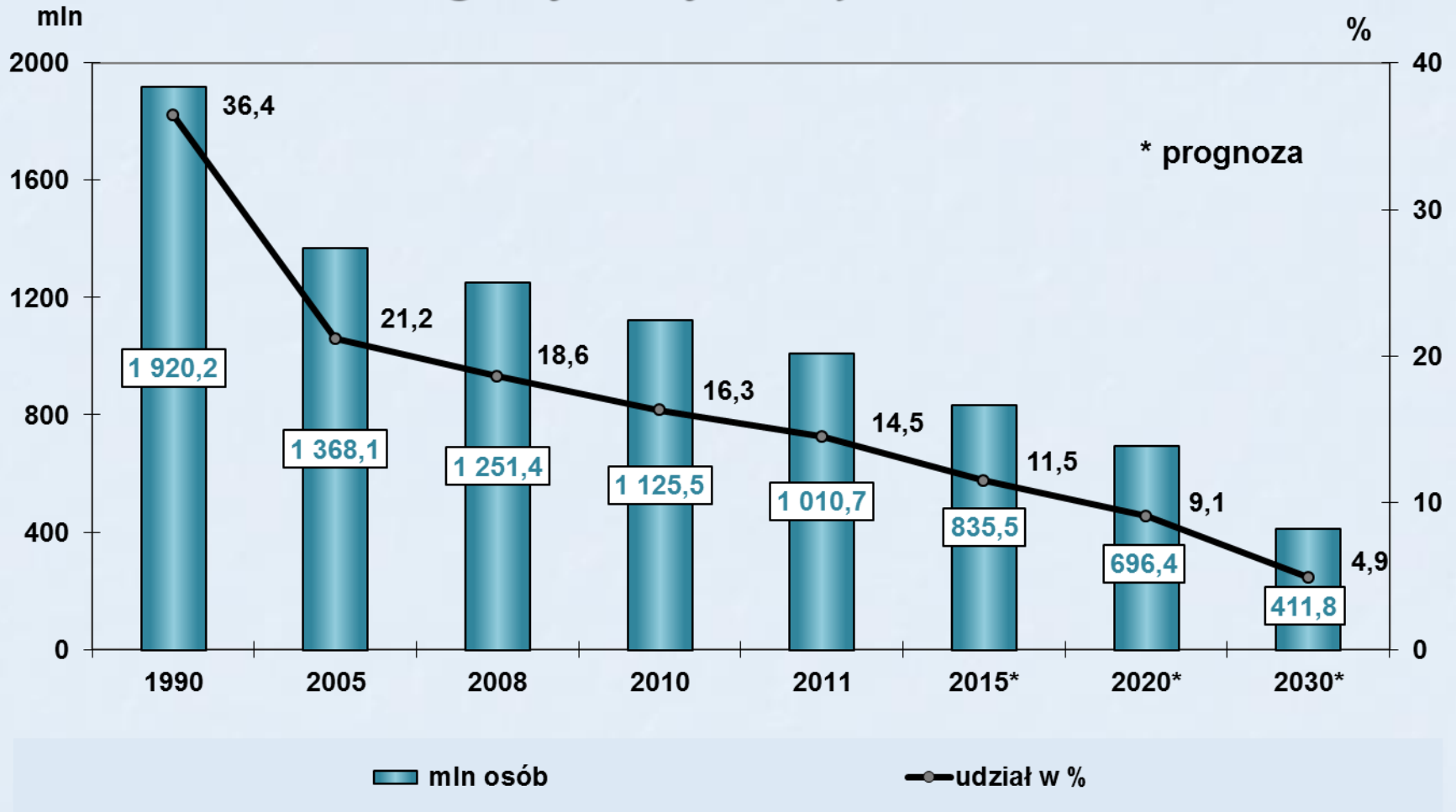
Źródło: *The Economist*, The Global debt clock, April 2015.

PKB na mieszkańca wg parytetu siły nabywczej w grupach krajów i w wybranych krajach (w USD)

Wyszczególnienie	2000	2005	2010	2014	2020	2020	2000	2014	2020
	USD					2000=100	G-7 = 100		
						%			
Kraje Grupy G7*	31 129,8	37 418,9	41 430,2	46 253,0	56 349,5	181,0	100,0	100,0	100,0
Unia Europejska	24 144,4	29 480,0	33 518,8	36 699,8	44 922,9	186,1	77,6	79,3	79,7
Wspólnota Niepodległych Państw	7 225,9	11 351,4	15 040,7	17 796,3	20 730,4	286,9	23,2	38,5	36,8
Środkowy Wschód i Pn. Afryka	9 486,9	12 059,0	15 090,0	17 315,4	21 280,7	224,3	30,5	37,4	37,8
Ameryka Łacińska i Karaiby	9 013,3	10 779,9	13 482,7	15 489,4	18 455,9	204,8	29,0	33,5	32,8
Rozwijające się kraje Azji	2 750,1	4 218,0	6 804,2	9 196,2	14 027,0	510,1	8,8	19,9	24,9
Afryka Sub-Saharyjska	1 921,3	2 470,7	3 211,9	3 720,4	4 769,6	248,3	6,2	8,0	8,5
* Francja, Japonia, Kanada, Niemcy, USA, Wielka Brytania, Włochy.									
Katar (1)	89 092,8	107 104,0	135 294,1	143 427,0	174 375,4	195,7	286,2	310,1	309,5
Luksemburg (2)	63 611,7	78 089,8	88 064,0	92 048,5	102 939,7	161,8	204,3	199,0	182,7
Stany Zjednoczone (11)	36 432,5	44 218,3	48 309,5	54 596,7	67 697,2	185,8	117,0	118,0	120,1
Niemcy (19)	29 529,2	34 003,6	40 080,2	45 888,4	54 952,0	186,1	94,9	99,2	97,5
Czechy (39)	16 524,1	22 677,4	27 431,2	29 925,1	38 026,0	230,1	53,1	64,7	67,5
Estonia (43)	11 756,7	19 221,4	21 245,7	26 998,8	36 918,1	314,0	37,8	58,4	65,5
Polska (47)	11 559,7	15 065,8	20 956,7	25 105,4	34 406,4	297,6	37,1	54,3	61,1
Brazylia (75)	9 139,4	11 076,1	14 342,3	16 096,3	18 756,8	205,2	29,4	34,8	33,3
Chiny (90)	2 846,9	4 937,6	9 012,9	12 879,9	20 003,6	702,6	9,1	27,8	35,5
Indie (125)	2 041,1	2 938,8	4 495,7	5 855,3	9 327,5	457,0	6,6	12,7	16,6
Etiopia (174)	500,7	668,1	1 110,3	1 589,0	2 474,6	494,2	1,6	3,4	4,4
Republika Środkowoafrykańska (187)	738,6	751,7	882,9	607,2	838,6	113,5	2,4	1,3	1,5
W nawiasach numer kraju na liście uszeregowanej według malejącej wartości PKB/mieszk. w 2014 r.									

Źródło: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2015.

Liczba ludności żyjącej za 38 dolarów miesięcznie (wg siły nabywczej z 2005 r.)

Źródło: *Global monitoring Report, Poverty Forecasts*, The World Bank, April 2015

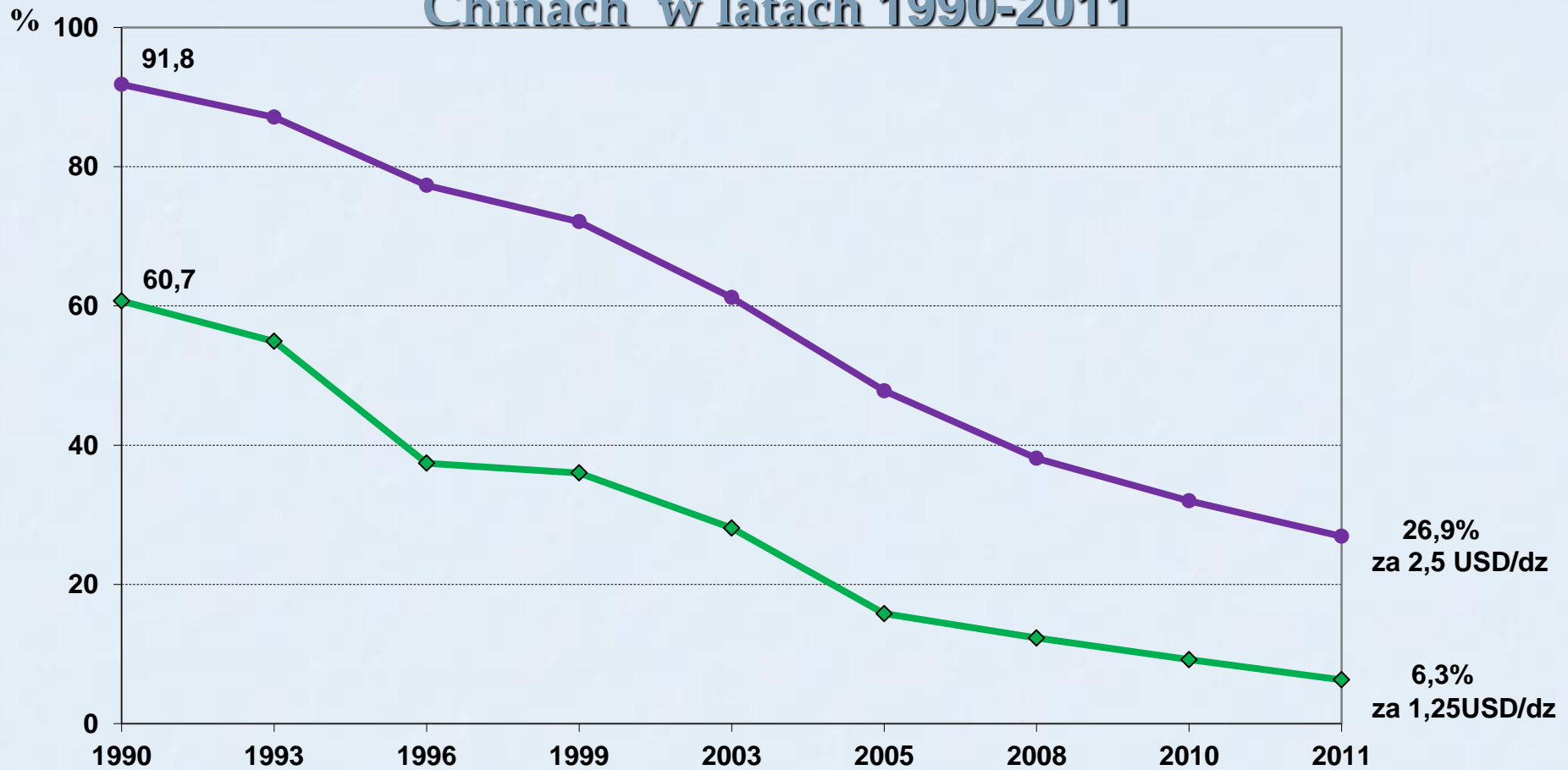
Ludność żyjąca poniżej minimum ** w poszczególnych regionach Świata (wg siły nabywczej z 2005)

Wyszczególnienie	1990	2005	2008	2010	2011	2015*	2020*	2030*	różnica (2011-1990)
									pkt. proc.
%									
Azja Wschodnia i kraje Pacyfiku	58,2	16,7	13,7	10,3	7,9	4,1	1,5	0,1	-50,3
Europa Wschodnia i Azja Centralna	1,5	1,3	0,4	0,6	0,5	0,3	0,2	0,1	-1,0
Ameryka Łacińska i Karaiby	12,0	7,4	5,4	4,8	4,6	4,3	3,8	3,1	-7,4
Bliski Wschód i Afryka Północna	5,8	3,0	2,1	1,7	1,7	2,0	1,8	2,4	-4,1
Azja Południowa	53,2	39,3	34,1	29,0	24,5	18,1	13,8	2,1	-28,7
Afryka Subsaharyjska	56,6	52,8	49,7	48,2	46,8	40,9	34,2	23,6	-9,8
Świat	36,4	21,2	18,6	16,3	14,5	11,5	9,1	4,9	-21,9
mln osób									różnica (2011-1990)
Azja Wschodnia i kraje Pacyfiku	957,1	324,1	272,3	207,1	160,8	86,4	31,3	2,5	-796,3
Europa Wschodnia i Azja Centralna	7,1	6,0	2,0	2,9	2,3	1,3	0,8	0,3	-4,8
Ameryka Łacińska i Karaiby	52,7	41,0	31,0	28,3	27,6	26,8	24,8	21,7	-25,1
Bliski Wschód i Afryka Północna	13,1	9,0	6,5	5,5	5,6	7,3	7,0	10,3	-7,5
Azja Południowa	603,2	589,0	532,7	465,3	399,0	310,6	249,6	42,5	-204,2
Afryka Subsaharyjska	287,1	399,1	406,9	416,4	415,4	403,2	382,9	334,6	128,3
Świat	1 920,2	1 368,1	1 251,4	1 125,5	1 010,7	835,5	696,4	411,8	-909,5

* prognoza ** za mniej niż 1,25 USD dziennie

Źródło: *Global monitoring Report, Poverty Forecasts, The World Bank, April 2015*

Udział liczby ludzi żyjących poniżej minimum w Chinach w latach 1990-2011

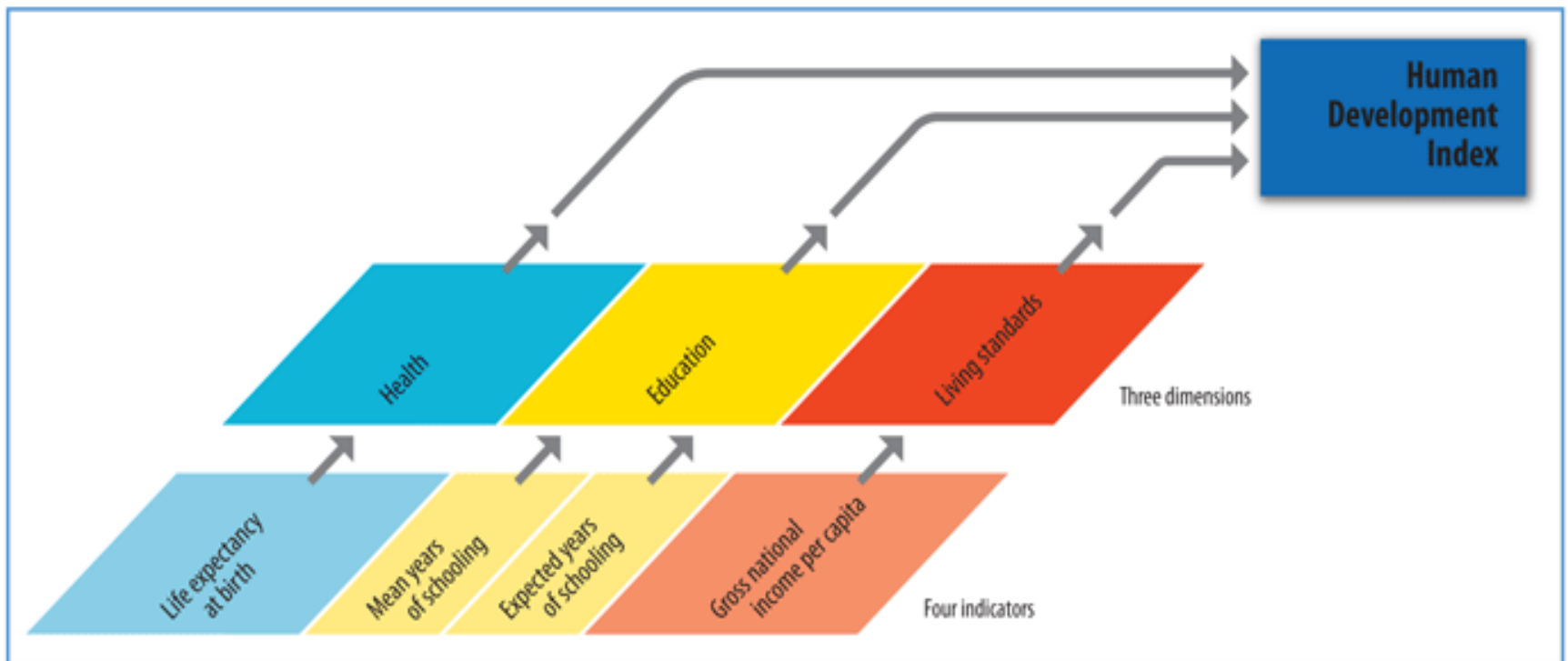

Źródło: Poverty&Equity Databank and PovcalNet, The World Bank, April 2015.

Komponenty Wskaźnika Rozwoju Społecznego (HDI)

Components of the Human Development Index

The HDI—three dimensions and four indicators

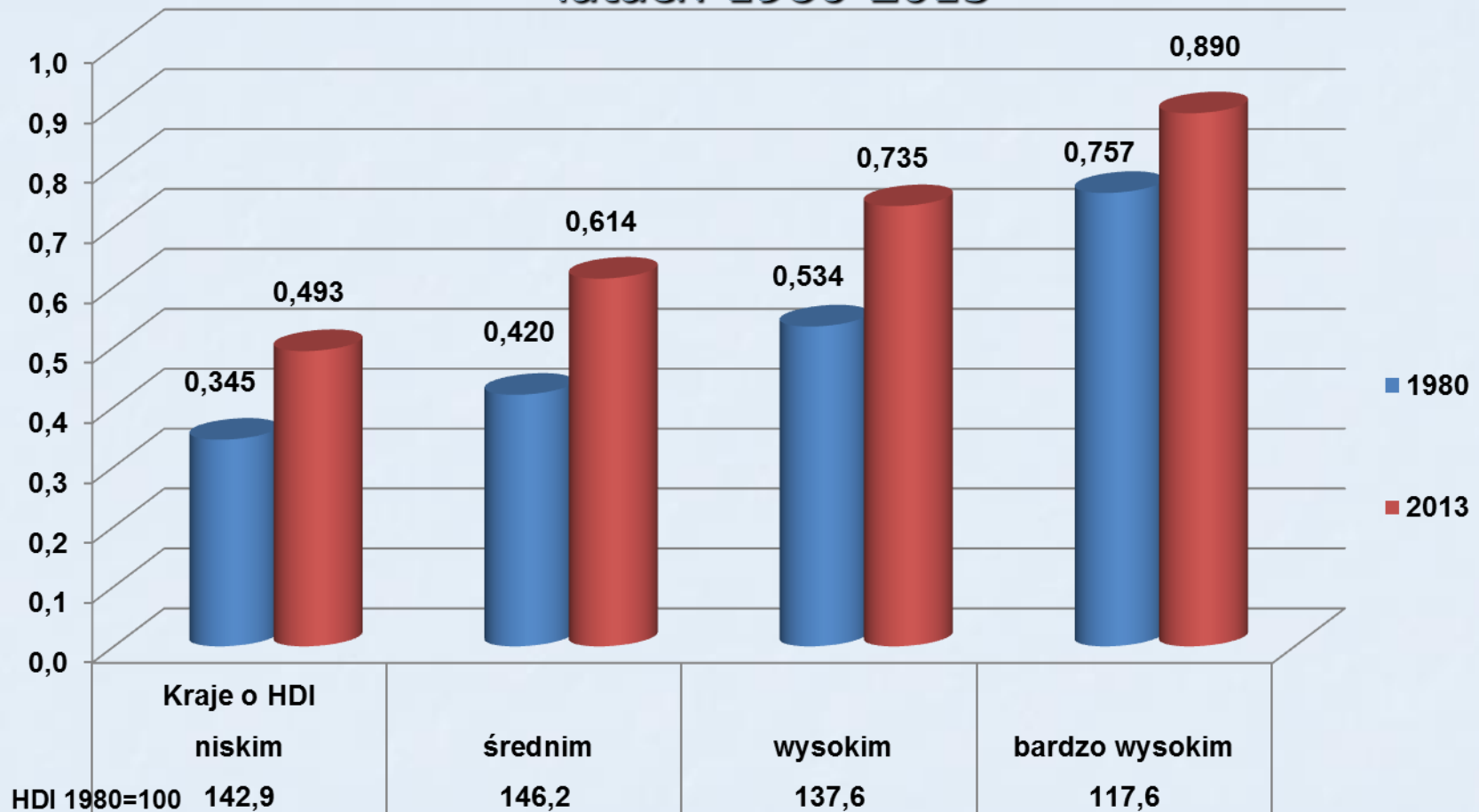

Note: The indicators presented in this figure follow the new methodology, as defined in box 1.2.

Source: HDRO.

Trzy składowe oceny – cztery wskaźniki

Kraje pogrupowane według wielkości HDI – zmiana w latach 1980-2013

Polska została sklasyfikowana na 34 pozycji wśród krajów o najwyższym HDI

Źródło: *Human Development Report 2014*, United Nations Development Programme, www.hdr.undp.org

Wskaźniki rozwoju społecznego (HDI) dla wybranych krajów w latach 1980-2013

Wyszczególnienie	1980	1990	2000	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2013		
										ranking	1980=100	2005=100
Norwegia	0,79	0,84	0,91	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	1	119,0	101,0
USA	0,83	0,86	0,88	0,90	0,91	0,91	0,91	0,91	0,91	5	110,8	101,9
Niemcy	0,74	0,78	0,85	0,89	0,90	0,90	0,91	0,91	0,91	6	123,3	102,7
Wielka Brytania	0,74	0,77	0,86	0,89	0,89	0,90	0,89	0,89	0,89	14	121,4	100,5
Polska	0,69	0,71	0,78	0,80	0,82	0,83	0,83	0,83	0,83	34	121,4	103,9
Węgry	0,70	0,70	0,77	0,81	0,81	0,82	0,82	0,82	0,82	43	117,5	101,6
Rosja	-	0,73	0,72	0,75	0,77	0,77	0,78	0,78	0,78	57	-	103,7
Meksyk	0,60	0,65	0,70	0,72	0,74	0,75	0,75	0,76	0,76	70	127,1	104,4
Brazylia	0,55	0,61	0,68	0,71	0,73	0,74	0,74	0,74	0,74	79	136,5	105,5
Chiny	0,42	0,50	0,59	0,65	0,68	0,70	0,71	0,72	0,72	91	170,0	111,5
Indie	0,37	0,43	0,48	0,53	0,55	0,57	0,58	0,58	0,59	135	158,8	111,2
Nepal	0,29	0,39	0,45	0,48	0,50	0,53	0,53	0,54	0,54	145	188,8	113,2
Sudan	0,33	0,34	0,39	0,42	0,45	0,46	0,47	0,47	0,47	166	142,9	111,8
Etiopia	-	-	0,28	0,34	0,39	0,41	0,42	0,43	0,44	173	-	128,3

Dane sortowane malejąco według 2013 r.

Źródło: *Human Development Report 2014*, United Nations Development Programme, www.hdr.undp.org.

Bezpośrednim pokłosiem kryzysu lat 2007-2009 są problemy gospodarcze Unii Europejskiej w latach 2010-2015, w tym zwłaszcza zachwianie stabilności Unii Walutowej. Sytuacja ta wprowadziła do debaty publicznej m. in. takie zagadnienia, jak:

- **groźba rozpadu Unii Europejskiej,**
- **Potrzeba ściślejszej koordynacji polityki gospodarczej w ramach Unii Europejskiej,**
- **możliwość odejścia od euro, bądź konieczność opuszczenia Strefy Euro przez najsłabsze państwa,**
- **problem koordynacji polityki monetarnej i fiskalnej na obszarze Unii Walutowej.**

Przy wielości szkół, teorii i modeli, w które obfituje literatura ekonomiczna, trudno jest sobie wyobrazić powstanie wielkiej syntezy ekonomii, opartej na trwałych podstawach teoretyczno-metodologicznych, która podjęłaby wyzwanie określenia strukturalnych proporcji wzrostu globalnego.

Chodzi tu o teorie określające możliwości oddziaływania państwa na wzrost gospodarczy, o których mówi się przykładowo w ekonomii ewolucyjnej i ekonomii instytucjonalnej, w teorii trwałego rozwoju, w nowej szkole austriackiej, w ordo liberalizmie czy w nowej ekonomii politycznej.

Znamienne jest, że mamy zglobalizowany świat zespolony mocą wielu węzłów i zależności oraz rozproszone, jakby rozsypane, teorie i systemy współczesnej ekonomii skupiające uwagę na detalach tego megasystemu.

Z obserwacji procesów zachodzących w gospodarce światowej wynika, że:

- **globalizacja silnie zespoliła wszystkie rodzaje rynków – tak kapitałowe jak i towarowe, regionalne i narodowe, rynki produkcji i usług,**
- **rynki finansowe po wielokroć przewyższyły rynki towarów i usług – stąd kreowana w świecie finansów rzeczywistość wyznacza warunki funkcjonowania sfery realnej,**
- **kryzys powstający w sferze finansów zaburza gospodarkę realną, co trudne jest do powstrzymania,**
- **nie ma też możliwości przewidzenia rozchodzenia się fal paniki i braku zaufania,**
- **żadna teoria katastrof czy chaosu nie ma zastosowania do opisu zaistniałej sytuacji w latach 2007-2009.**

- **Pytanie 1: czy wzrost redystrybucji może rozwiązać problemy nierówności?**
- **Pytanie 2 : Jak naprawić współczesny model kapitalizmu?**
- **Pytanie 3: Kto może taką naprawę zrealizować?**
- **Pytanie 4: W czyim interesie byłaby ona przeprowadzona ?**
- **Pytanie 5: Czy w świecie skonfliktowanym religijnie i politycznie, zróżnicowanym ekonomicznie jest możliwy globalny rząd?**

Próba konkluzji:

- Bogactwo narodów tworzy praca (A.Smith, K.Marks),
- „Nie ma darmowego obiadu” (M.Friedman),
- Wzrost redystrybucji to większa władza polityków i dominacja populizmu,
- Państwo musi dbać o dobre prawo i skuteczne funkcjonowanie instytucji,
- Ekonomia jeśli ma być skuteczna musi stać się ekonomią globalizacji,
- W świecie globalnym moc sprawczą mają tylko rozwiązania globalne,
- Pilnym problemem współczesnego świata jest ograniczenie procesu finansjeryzacji gospodarki globalnej oraz kontrola funkcjonowania korporacji transnarodowych (np. nowa wersja podatku Tobina).

Według Dani Rodriki, tureckiego ekonomisty działającego w Stanach Zjednoczonych, światowa gospodarka znalazła się w obliczu trylematu politycznego.

Z trzech celów:

- hiperglobalizacja,**
- demokracja,**
- suwerenność narodowa**

każdy kraj może dążyć do jednoczesnej realizacji jedynie dwóch z trzech wymienionych celów.

Historia gospodarcza świata ery nowożytnej dostarcza dostatecznie dużo przykładów ilustrujących ten trylemat.